

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 8, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК: 346.6

Я. Ю. Цимбаленко,

к. н. з державного управління, доцент Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Y. Y. Tsybalenko,

PhD, National Technical University of Ukraine "Kyiv Politechnic Institute", Kyiv

DIRECTIONS OF PERFECTION OF LEGISLATION OF UKRAINE IN THE SPHERE OF THE PUBLIC PURCHASING AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN ECONOMY

На теперішній час в Україні відбувається активне реформування економіки в цілому, у тому числі системи державних закупівель. Механізм проведення процедур закупівель має бути одним із ключових елементів підвищення ефективності державної економічної політики. Одним з ключевих інструментів є правове регулювання цієї сфери.

На сьогодні законодавств в сфері державних закупівель активно змінюється. Дослідження проведені в статті, дають можливість дійти висновку, що прийняття виважених законодавчих змін щодо здійснення державних закупівель дозволить створити додаткові правові механізми запобігання корупційним правопорушенням, нецільовому та неефективному використанню державних коштів під час здійснення державних закупівель.

Зроблений узагальнений висновок, що при врегулювання відносин у сфері закупівель необхідно змінювати загальну концепцію, а не обмежуватися фрагментарними змінами до окремих положень чинного законодавства.

On present tense in Ukraine there is active reformation of economy on the whole, including systems of the public purchasing. A mechanism of realization of procedures of purchases must be one of key elements of increase of efficiency of public economic policy. One of instruments there is the legal adjusting of this sphere.

For today legislations in the sphere of the public purchasing changes actively. Studies are undertaken in the article, give an opportunity to come to the conclusion, that the acceptance of he self weighted legislative changes in relation to realization of the public purchasing will allow to create additional legal mechanisms of prevention corruption offence, to the no purpose and an effective use of state facilities during realization of the public purchasing. the settlement of relations in the field of purchases must be changed general conception, but not limited to the fragmentary changes to separate positions operating.

Ключові слова: державні закупівлі, економіка, законодавство, процедура.

Keywords: public procurement, economy, legislation, procedure.

Постановка проблеми. Законодавство України в сфері державних закупівель стрімко змінюється, тому важливо сформувати тенденції вдосконалення законодавства України в сфері державних закупівель як чинника розвитку української економіки

Актуальність проблеми. Державні закупівлі сьогодні – це впливовий важіль державного впливу на економіку, стимулювання науково-технічного прогресу та вирішення соціально-економічних проблем. Зважаючи на це, питання здійснення державних закупівель викликають посилений інтерес у науковців і практиків.

Аналіз досліджень і публікацій. Навіть попри вагомий вплив державних закупівель на державну економіку, дослідження з цієї проблематики мають фрагментарний характер. Питаннями теорії та практики державних закупівель займалися такі науковці як: О. Алтинцева, В. Морозова, В. Смирчинський, І. Смотрицька, Н. Ткаченко та інші. Однак, більшість таких наукових досліджень сфокусовані на економічній складовій питання, в той час як правовий аспект здійснення державних закупівель та зокрема новітні зміни законодавства, залишаються недостатньо вивченими.

Мета статті. Сформулювати тенденції вдосконалення законодавства України в сфері державних закупівель як чинник розвитку української економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання системи державних закупівель в Україні здійснюється відповідно до Законів України «Про здійснення державних закупівель», метою якого є створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції, забезпечення раціонального та ефективного використання державних коштів, та Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності», яким встановлюються правові та економічні засади здійснення закупівель у сферах, визначених зазначеним Законом та іншими нормативними актами.

Законом про внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» (щодо підсилення прозорості закупівель підприємств) від 25 березня 2014 року №1156, було внесено зміни до порядку здійснення державних закупівель в Україні.

Необхідність прийняття вказаних змін (про що зазначається в пояснювальній записці до Закону) обґрунтовується потребою в удосконаленні законодавства у сфері державних закупівель, зокрема в частині оприлюднення інформації про результати закупівель підприємствами, визначеними у п. 21 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про здійснення державних закупівель».

В Законі уточнюються порядок оприлюднення інформації про державні закупівлі, учасниками яких є підприємства. Новим в Законі є: покладення на підприємства обов'язків щодо оприлюднення інформації про закупівлі, які здійснюються за рахунок власних коштів, а також подання звітів про результати проведення таких закупівель; віднесення до функцій Уповноваженого органу розробку форми звіту про результати проведення закупівлі, яка здійснюється за рахунок власних коштів підприємств.

Зокрема ч.1 статті 10 після абзцу 16 доповнено новим абзацом такого змісту: «Підприємства, визначені у пункті 21 частини першої статті 1 цього Закону, зобов'язані розміщувати звіти про результати проведення закупівель, які здійснюються за рахунок власних коштів, вартість предмета яких відповідає вимогам абзцу першого частини першої статті 2 цього Закону, на веб-порталі Уповноваженого органу протягом трьох робочих днів після укладення договору. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару і місце його поставки, вид робіт та місце їх виконання або вид послуг та місце їх надання; інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг; найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з якими укладено договір; ціна одиниці товару, робіт та/або послуг та сума, визначена у договорі; дата укладення договору; строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг та інше».

Як зазначають автори законопроекту в пояснювальній записці, в Законі «Про здійснення державних закупівель» не залишилось жодних інструментів державного чи громадського контролю ефективності витрачання коштів зазначеними підприємствами, чим створюються ризики зловживань під час здійснення відповідних закупівель, неефективного витрачання як державних так і власних коштів, додаткових бюджетних витрат.

На нашу думку, внесення таких змін виходить за межі предмету регулювання Закону України «Про здійснення державних закупівель», який «встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» та не регулює питання здійснення відповідними підприємствами закупівель за власні кошти. При цьому у внесених змінах не визначається, що слід розуміти під «власними коштами» відповідних підприємств.

Про що наголошується і у висновку №16/3-417/2207 Головного науково-експертного управління від 28.03.2013 року до вказаних змін.

Крім того, у новому абз. 17 ч. 1 ст. 2 Закону пропонується визначити обов'язкові елементи звіту про результати проведення підприємствами, визначеними у п. 21 ч. 1 ст. 1 цього Закону, закупівель, які здійснюються ними за рахунок власних коштів. До таких елементів, зокрема, пропонується включити «та інше», що, на нашу думку, при практичному застосуванні може трактуватись неоднозначно. Перелік елементів зазначеного звіту, на нашу думку, має бути вичерпним.

Очікується, що оприлюднення підприємствами інформації про закупівлі, які здійснюються також за рахунок власних коштів, покращить конкурентне середовище, забезпечить раціональне та ефективне використання коштів, та призведе до запобігання корупційним діям та зловживанням в цій сфері.

Згідно ч.2 цей Закон набирає чинності через місяць з дня його опублікування. Однак, на нашу думку, врегулювання відносин у сфері закупівель відповідними підприємствами за власні кошти необхідно змінювати загальну концепцію Закону, а не обмежуватися фрагментарними змінами до його окремих положень, які призводять до суперечностей між нормами Закону.

Заслугує на увагу також той факт, що виключено із законопроекту саме того методу проведення закупівель, який дозволяє проводити дієвий контроль - електронний реверсивний аукціон.

Головне управління звертає увагу на те, що практика застосування електронних торгів значно поширена в світі та має свої позитивні наслідки. Зауважимо, що попередня редакція Закону України «Про здійснення державних закупівель» містила процедуру здійснення державних закупівель у вигляді електронного реверсивного аукціону. Проте з часу її запровадження у 2012 році така процедура закупівель майже не використовувалася, оскільки для її проведення не була підготовлена відповідна матеріальна база.

На нашу думку, зважаючи на те, що процедура електронного реверсивного аукціону (або жодна інша процедура електронних торгів) містить певні переваги, які полягають в економії бюджетних коштів, забезпеченні державного та громадського контролю за їх використанням, а також в підвищенні конкурентоспроможності національної економіки, то, безумовно, така процедура має бути запроваджена в Україні. Проте її запровадженню має передувати ґрунтовне опрацювання всіх етапів її проведення, здійснення заходів щодо формування матеріальної бази для її застосування, що зробить її доступною для всіх учасників.

Крім того, як вірно наголошує Г.Пінькас в своїй дисертації на здобуття ступеня к.е.н., дослідження ролі державних закупівель дозволяють стверджувати, що державні закупівлі мають значний вплив як на вирішення базових соціальних програм, так і на розвиток економіки країни в цілому.

Серед новітніх законодавчих змін в сфері державних закупівель намітилася тенденція до законопроектів стосовно пропозицій щодо непоширення загальних вимог, встановлених Законом України «Про здійснення державних закупівель», на процедури закупівлі за державні кошти тих чи інших товарів, робіт та послуг.

Так, наприклад, Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо здійснення державних закупівель)» № 4886 від 15.05.2014. У законопроекті пропонується на підприємства оборонно-промислового комплексу, перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України, не поширювати вимоги Закону України «Про здійснення державних закупівель», у випадках закупівлі товарів, робіт і послуг та Господарського кодексу України щодо обов'язкового оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу звітів про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов або внесення змін до нього.

Однак, такі пропозиції не повною мірою узгоджуються з основною метою цього Закону, яка полягає у створенні конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобіганні проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції, забезпеченні раціонального та ефективного використання державних коштів.

Кабінет Міністрів України в документах доданих до проекту Закону України «Про здійснення державних закупівель» у новій редакції (який був прийнятий 10 квітня 2014 року) зазначав, що однією із законодавчих новел є скорочення «переліку випадків, на які не поширюється дія Закону (з 44 до 10 випадків) з метою запобігання безконтрольного використання державних коштів, прозорості та відкритості сфери державних закупівель».^[1]

Таким чином, можна підсумувати, що реалізація ринкових засад економіки вимагає застосування таких правових механізмів, які дозволять забезпечити ефективне використання державних коштів. При цьому, важливе місце серед цих механізмів займає підсилення прозорості закупівель підприємств, через внесення відповідних прогресивних змін до чинного законодавства України.

Прийняття виважених законодавчих змін щодо здійснення державних закупівель дозволить створити додаткові правові механізми запобігання корупційним правопорушенням, нецільовому та неефективному використанню державних коштів під час здійснення державних закупівель.

На теперішній час в Україні відбувається активне реформування економіки в цілому, у тому числі системи державних закупівель. Механізм проведення процедур закупівель має бути одним із ключових елементів підвищення ефективності державної економічної політики та базуватися, зокрема, на засадах добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, недискримінації учасників, об'єктивності та неупередженості оцінки тендерних пропозицій, а разом з цим запобігати проявам корупції у сфері державних закупівель.

Висновки. Проаналізувавши новітні зміни в законодавстві України в сфері державних закупівель, зроблений висновок, що при врегулювання відносин у сфері закупівель необхідно змінювати загальну концепцію Закону, а не обмежуватися фрагментарними змінами до його окремих положень, які призводять до суперечностей між нормами Закону.

Зважаючи на складність процедур закупівлі за державні кошти і значні проблеми з їх регулювання та контролю, наукові пошуки в даному напрямі потребують подальшого розвитку.

[1] http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50444

Стаття надійшла до редакції 08.08.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"